

‘Blijf nog wat’ vraagt om antwoord

Liefdespoëzie Elis Juliana

De bundel met liefdespoëzie ‘Blijf nog wat’ van Elis Juliana werd me in de hand gedrukt door Jeroen Heuvel, vertegenwoordiger van Uitgeverij In de Knipscheer op Curaçao. Vooraf had hij me gevraagd of ik er een recensie over wilde schrijven. Daar moest ik even over nadenken omdat er twee ‘knelpunten’ ontstonden: allereerst ken ik het werk van Elis Juliana niet goed genoeg om er een gefundeerde mening over te hebben en ten tweede ben ikzelf een In de Knipscheer-auteur waardoor dit verzoek ont een beetje voelde als ‘het keuren van je eigen vlees’. Hangende tussen deze twee hindernissen, besloot ik de bundel eerst maar eens te lezen en de inhoud ervan te laten bepalen of ik er wel of geen recensie over zou schrijven.

DOOR ELODIE HELOISE

Het moge duidelijk zijn dat die recensie er gekomen is, anders was dit stukje niet in de krant verschenen. En de lezer weet nu in elk geval dat ik geen Elis Juliana-kenner ben en dat ik mij niet kan beroepen op absolute onafhankelijkheid. Waarom dan toch deze recensie? Om de liefde voor het geschreven woord. Daar meen ik namelijk wel wat over te kunnen schrijven.

De gedichtenbundel ‘Blijf nog wat’ bevat geen 25 gedichten zoals de inhoud aangeeft maar 26. Het eerste gedicht in het boek is van M.M. ofwel Margarita Molina, de vrouw die de overige 25 gedichten van Elis ontving en aanleverde voor ‘Blijf nog wat’. Het gedicht draagt geen titel en is geplaatst als een opdracht voor in het boek:

Vlij me neer op de doornige heuvels van het warme eiland laat me alleen misschien vliedt de pijn koud is mijn lichaam om nooit meer warm te worden een leeg karkas

Nanzi zoog het leeg en liet het achter een verdroogd omhulsel een verlaten web in de winter

M.M.

In het voorwoord van deze bundel spreekt Fred de Haas (musicus, docent, recensent en vertaler) over de verbinding tussen Elis Juliana en Margarita Molina. Elkaars muze noemt hij ze. Na het lezen van deze bundel verloos het gedicht van M.M. inclusief ik echter dat Elis

en Margarita tweelingzielen waren of zijn. Dat wil zeggen twee delen van een en dezelfde ziel. Beroemde voorbeelden van dit soort liefdes zijn de schrijvers Elisabeth Barret en Robert Browning, de wetenschappers Marie en Pierre Curie en de muzikanten Clara en Robert Schumann.

Het zijn zonder uitzondering verbindingen niet alleen van de ziel maar ook van het talent in deze mensen. Gelukkig zijn zij die elkaar niet alleen ontmoeten maar ook nog (een deel van) het aardse leven met elkaar kunnen delen. Het zijn zonder uitzondering verbindingen niet alleen van de ziel maar ook van het talent in deze mensen. Gelukkig zijn zij die elkaar niet alleen ontmoeten maar ook nog (een deel van) het aardse leven met elkaar kunnen delen.

Die ‘hogere’ liefde - al gebrek aan een betere omschrijving - uit zich in het verdiepen van het gevoelsleven op een dusdanige wijze dat het verbonden zijn of weten met die ander tot prestaties of creaties leidt die veel verder gaan dan wat het individu op zichzelf zou kunnen neerzetten. Misschien zou je het ook kunnen omschrijven als ‘het jezelf overstijgen’ enkel en alleen omdat de verbinding met die ander er is. In het gedicht waarmee M.M. de liefdespoëziebundel van Elis opent, vermoed ik dan ook in haar een dichter.

De tweelingzielen die elkaar herkennen en daarna niet of amper samen kunnen zijn, krijgen het zwaar. Ze hebben elkaar herkend, ontmoet en hebben elkaar daarna om wat voor reden dan ook weer moeten loslaten.

Het ervaren van die ‘hogere liefde’ of verbinding met die ander leidt dan tot een levenslang hunken naar de ander. Het zaadje is geplant en zal nooit meer sterven. Voor mij komt dit gevoel heel mooi tot uiting in het gedicht ‘Zaadje’ uit deze bundel.

Zaadje

het liefde-zaadje dat jij vele jaren geleden in de woestijnaarde van mijn borst hebt geplant staat nu als een grote reuzenkapokboom bloemen voor jou te bloeien

nu wil elk zaadje dat van de takken valt met zijn parachute naar jou toe zweven om je te aanbieden met terugwerkende kracht

De anglobloem

De pijn of misschien zelfs de vloed van het hebben ontmoet van de tweelingziel en vervolgens niet samen te kunnen zijn lees ik ook terug in de bloem waar Elis in deze bundel zeker drie keer naar verwijst: de anglobloem. Lieflijke gele bloempjes geeft die plant wanneer hij bloeit maar dan groeien aan de stengels van deze kruiper vruchten met gestekelde zaden die, wanneer je niet uitkijkt, de hele tuin overnemen. Een ‘anglo’ is je voet is geen pretje. En daarom wil niemand deze plant in zijn tuin hebben. De bloem is prachtig, de gevolgen desastreus. Net zoals de liefde van tweelingzielen die niet samen kunnen zijn.

Gevangenis

In zekere zin houden tweelingzielen die niet samen kunnen zijn elkaar een leven lang ‘gevangen’ zonder zicht op verlossing. De hunkering ‘blijf, de herinnering, het weten van die ander en zelfs wanneer deze twee geliefden ervoor kiezen langere tijd geen contact met elkaar te maken, zullen zij ontdekken dat die ander er toch altijd is. Pijnlijk voor de man of vrouw die met een van deze tweelingzielen het leven deelt. De liefde voor hen zal nooit van hetzelfde kaliber kunnen zijn.

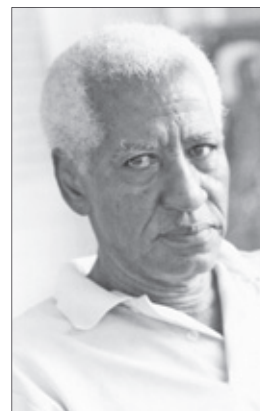
En vroeg of laat zal het contact tussen de tweelingzielen opnieuw gelegd worden. Omdat het er anders al was en omdat het niet anders kan. Ook dit verschijnsel vind ik terug in de bundel ‘Blijf nog Wat’. Er zit een ‘gat’ in het contact tussen Elis en Margarita, 1992 en 2004. En natuurlijk wordt dat contact weer ‘opgepakt’. Ze kunnen niet anders.

Het gedicht ‘Gevangenis’ dat opgenomen is in de bundel zet de ‘vloed’ van het ontdekken van de tweelingziel en het leven met een ander pijnlijk sterk neer:

Gevangenis

zal ik ooit wennen aan mijn gevangenis? 's morgens ontbijten met de kruimels van mijn dromen 's middags knagen op de rietstok van mijn verborgen eenzaamheid 's avonds zwemmen in een zee van bittere spug gespuwd uit bevroren lippen van een vrouw die mij haat (...)

Zoals ik al vermeldde, ben ik geen Elis-kenner maar wat ik wel weet, is dat hij enorm veel van zijn land hield. Zo veel dat hij een leven lang werkte om zoveel mogelijk vast te leggen. Mijn collega Nifa Ansano is veel meer thuis in dit geschreven werk van Elis dan ik en toen ik haar vertelde over een gedicht in de bundel ‘Blijf nog wat’ dat me bijzonder raakte, riep ze uit: ‘Maar dat gedicht ken ik’. En ze zocht het voor me op. ‘Fiami un piki’ heet het en Elis schreef het in 1974. Dit gedicht van drie strofen spreekt van zijn liefde voor Curaçao. Het gedicht ‘Ketting’ dat is opgenomen in de bundel ‘Blijf nog even’ heeft maar een strofe en spreekt van

Elis Juliana

FOTO ARCHIEF

Elis Juliana bij zijn borstbeeld (2006).

FOTO ARCHIEF

zijn liefde voor een vrouw. Beide gedichten beginnen op precies dezelfde wijze: met het graven in zichzelf om het mysterie te ontdekken van een grote liefde. In het gedicht over Curaçao spreekt Elis van een te ontdekken ader. In het gedicht voor zijn geliefde spreekt hij van een ketting die hij vinden wil. In het begrip ‘ader’ lees ik een ‘bron’ die zolang je leeft, voedt. In ‘Ketting’ lees ik de verbinding met de ander waaraan niet te ontsnappen is. In ‘Fiami un piki’ wil Elis die ader blootleggen. In het gedicht ‘Ketting’ zit ook de vraag besloten wat hij zal doen met zijn pikhouweel als hij die ketting vindt. Ook hier lees ik de ‘vloed’ van het hebben van een tweelingziel zonder die te kunnen ‘bezitten’ en het onvermogen om er los van te komen.

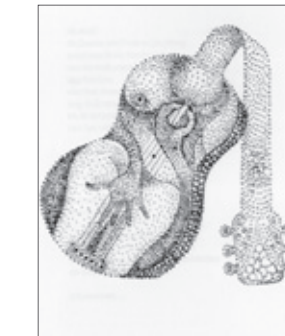
di unda e grasia ku riku o pober di tur kredo di tur rasa topando riba kaya ta grita hari kumindá hala otro den brasa p'ese mi ke un piki pa mi koba te den kurason dje is'aki pa mi adorá

Ketting

leen mij een pikhouweel ik wil graven een put in de harde grond van mijn binnenste om te ontdekken de ketting die mij gevangen houdt in haar de vrouw die ik in de diepste geheime diepte verlang

Fiami un piki

fiami un piki pa mi koba kurason dje barank'aki mi ke deskubri

Juliana schonk zijn muze originele werken, zoals deze in zijn zo bekende pointillistische stijl. Alle illustraties bij deze bespreking zijn van Elis Juliana en komen uit de besproken bundel.

e ardu misterioso ku unda leu mi ba ta keda resoná den baúl di mi sinti

(Uit *Kristóf XV-1*, 2014 *Elis Juliana/Fiami un piki* 1974, aangepast aan de hedendaagse spelling)

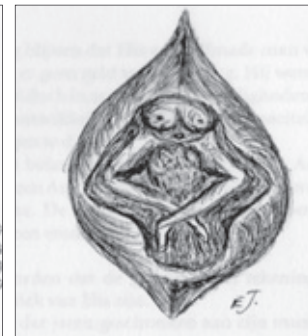
Wachten op het antwoord

Indien wat ik hierboven zojuist allemaal heb opgeschreven in de buurt van de waarheid ligt, dan moet ik ook vermelden dat ik het heel erg jammer vind dat

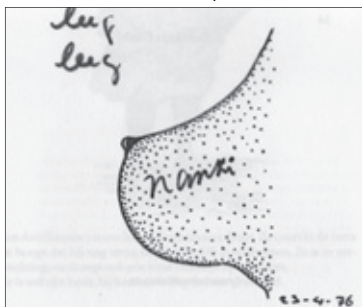
alleen de gedichten van Elis zijn opgenomen in deze bundel. Het kan bijna niet anders dan dat M.M. hem ook heeft teruggeschreven.

Het gedicht van haar hand voor in deze bundel suggereert dat er meer moet zijn. En wat mij betreft zou het heel mooi zijn wanneer dat antwoord van M.M. ook wordt gepubliceerd.

Deze tweelingzielen hebben niet alleen de liefde op een bijzondere manier mogen beleven. Zij hebben er ook hun talent mee kunnen verrijken.

Deze ‘krabbel’, zoals Juliana het noemde, hoort bij het laatste gedicht van de bundel, ‘Ondertekening’, dat eindigt met de twee versregels ‘om dan als één druppel / in de kosmos te verdampen’.

Deze tekening staat bij het gedicht ‘Honger’ van 23 april 1976, dat met de verzen ‘leeg/ leeg’ eindigt, wat in de tekening terugkomt.

Bij het gedicht ‘Terugblik’ staat deze groene tekening van 29 juli 2006.

De omslag van de nieuwe bundel.